

La Veu de Tortosa

Setmanari Regionalista

VERGONYA ETERNA A AQUELLS QUE DESPRECIANT SON IDIOMA ALABAN LO DELS ALTRES. — Dante.

(Col·laboració de "La Veu de Tortosa.")

CARAMELLAS

Ja ha arribat Pasqua florida
benvinguda, benehida
ja que t' mostres ufanosa,
tú ets qui ens portas en eix dia,
la pau al cor i l'alegria,
Pasqua gentil, Pasqua hermosa
a miy jo entono ab tot esclat
nyijó! canto el gloria gloria
a aquest Deu de la victoria
qu' avuy ha ressucitat.

Formant randa de paralles
au, fadrins, á les doncelles
cantémleshí cants d' amor;
uns cants plens de poesia,
uns cants rublerts d'alegria
uns cants que'ls arribi al cor.

Perque ellas ab magestat
entónen el gloria gloria,
a aquest Deu de la victoria
qu' avuy ha ressucitat.

Tot endintzantnos pe'ls boscos
tots ells farrenys, tots ells foscós
matolls de rams collirém
ny els arbres ab sa remor
ens dirán plegats á chor
quian de rama'ls despullém,
Arrenquéu jovent trempat
entónen el gloria gloria,
a aquest Deu de la victoria
qu' avuy ha ressucitat.

Ja ha arribat Pasqua florida,
benvinguda, benehida
Pasqua gentil y gemada
avuy tot plé de poesia
t' endresso cants d'alegria
á tú, que ts ma ben aymada.

Pero baix y ab magestat
jo entono el gloria gloria
a aquest Deu de la victoria
qu' avuy ha ressucitat.

Surt al baleó bella nina
t' enviaré una clavellina
perque la rumbéis bé
y enlayrant-te la cistella
pósahí un recort ma bella
que sempre lo guardaré.
Y ensemps abdós al plegat
entónem el gloria gloria,
a aquest Deu de la victoria
qu' avuy ha ressucitat.

Santiago Beleta y Gasull.
Barcelona, diumenge de Pasqua de 1902.

Ni catalans ni valencians, ni som tortosins.

Aquestes paraules, que la tradició ha transmés als fills de Tortosa y que tant fa riurer als que desconeixen la historia de nostra insigne ciutat, té una explicació tan clara y fonamental com la de la mateixa república d'Andorra, ahont sos naturals, tot y sabent que son espanyols, encara diuen que no son mes que andorrans.

Abans d'explicar les causes, per les quines los tortosins afirmen no ésser ni catalans ni valencians y al objecte de donar á Deu lo que es de Deu y al Cessar lo que es del Cessar, dirém que desde la Reconquista, Tortosa ha sigut sempre ben catalana, tan aymant de Catalunya que com la mes amatent de totes les ciutats que la constitueixen acudí, en aquells temps benavirats, á les Corts y á les Assamblees de la Diputació general y com totes elles contribuí, també, als gastos generals del Principat. Després d'aquesta salvetat, passarém aixó per alt, puig no entra ara en lo plan nostre l'estudi de si han sigut ó no los tortosins los primers en defensar pam á pam les més prehuades llibertats de Catalunya. Lo nostre amor á la terra catalana queda ben probat y remarcat en les llegendaries fulles de la historia, en les que apareixen los tortosins com á privilejats en zel y constancia en aixó de donar la exclussiva als catalans pera ocupar els cárrechs públichs.

Després de la expulsió dels moros, no erem catalans ni valencians perque erem lliures, y com es natural, aquesta independència ens donava l'orgull provocat per la mateixa dignitat. Tal fou la nostra situació civil y política després de tornar al amparo de la civilització cristiana.

Conquistá Berenguer IV á Tortosa, derrocant lo ferm baluart del alarb ab l'ajuda de's genovesos y de gran part de la noblesa catalana, pero la mateixa pressa que portava l'Compte de Barcelona, auxiliat del benemerit Compte d'Urgell, en treurer al moro de Catalunya, lo dugué á les muralles de Lleyda, quina ciutat caygué en son poder l'any 1149 ó siga un any després d'

haver lliurat al Regne de Tortosa de la tayfa mussulmana.

Aquesta illestesa del Conquistador de Tortosa, portá nou aclaparament á la població, puig apenes havia sortit lo Compte, un poderós estol de moros, vinguts de Murcia, Valencia y Aragó, sitiaren novament á Tortosa cercantia per tot arreu. En mitj d'aquell siti formidable pogueren los ciutadans enviar avis al Compte, pero aquest els hi negà tota mena d'auxili baix l'escusa d'estar oprés en la conquesta de Lleyda. L'angunia y l'desengany de nostres habitants els hi feu arribar al deliri y á la determinació de reunir-se en Consell, en el que acordaren matar á sas mullers, als fills y demás persones inhabilitades pera la lluyta, incendiar los tresors y convertir en cendres la ciutat, mentres ells moririen combatent ab sos enturismats enemichs, seguint l'exemple de Sagunto y de Numancia.

Descoberta aquesta resolució, les dones s'oferiren á lluytar desde les muralles, ahont anaren provistes de llances, armes, tambals y banderes, y fou tanta la cridoria y ls crits de guerra, qu'ls alarbs, al veurers embestits pels tortosins, que sortien escumosos per la part de San Joan y aixordats per la cridadora de dins de la ciutat, fugiren espavoridits convençuts de que la nit abans havien entrat á Tortosa les tropes de'n Berenguer.

Degut á n'aquest ardit la població va quedar lliure de la xusma árabe.

Deslliurada Lleyda, torná á Tortosa l'Compte D. Ramon de Berenguer pera descarregar-se del abandono en qu'havia tingut á sos vehins, pero al pretendrer entrar á la Ciutat, se li tancaren les portes del Portal del Romeu. Calmats mes tart als ánims y afalagats els tortosins per les dolces paraules del Compte, abandonaren sa enfadosa actitud y l'deixaren entrar baix jurament de donarlos hi totes les lleys y llibertats qu'ells li senyalessin.

Al calmarse els tortosins, entrá l'Compte á Tortosa y en 30 de Novembre de 1149, ab l'ajuda de Berenguer IV, les autoritats y estaments de la ciutat escrigueren la Carta d'Acapte y les lleys y estatuts pera regirse, per mitj de les

quals recobrá Tortosa les llibertats de sas passades institucions, per desgracia prou esborrades á causa de la dominació agarena.

No's quedaren curts en demanar nostres antichs legisladors. Testimoni d'aixó es lo celeberrim *Llibre de les Costums* escrites de Tortosa, códich lo mes liberal y saviament escrit de la edat mitja. No volem dir ab aixó qu'aquest llibre s'escrigués lo mateix any de la dita Carta d'Acapte, puig bé prou sab tothom que l'primer exemplar, manuscrit, aparegué á la llum pública lo dia 28 de Novembre de 1278, sino que'n la referida fetxa de 30 de Novembre de 1149, los ciutadans, al ordenar les lleys que l'Compte els hi aprobá, foren aquestes tan amples, qu'algunes d'elles tingueren que reduirse y modificarse, bastant temps després, per no estar d'acort ab lo dret canónich y ab los usos y costums de bons cristians, modificacions que s'portaren á cap al fersé la esmentada compilació.

Confirmades que foren dites lleys pel mateix Compte Conquistador, aquest que no amagava la admiració que li produí l'heroysme dels tortosins volgué donar altres mercés á la ciutat, éssent la mes principal la de deslligarla del Comtat de Barcelona y convertir á Tortosa en un territori ó Estat independent, quedantse sols per n'ell lo titol de *Marqués de Tortosa*, titol que'n aquella época l'usaven los que tenian soberania sobre una comarca situada en condicions molt especials.

La demarcació territorial d'aquest Estat independent era la mateixa que tenia l'Regne árabe de Tortosa. Aixó es, desde l'Coll de Balaguer á Uldecona y desde la Roca folletera al mar.

Convensuts, donchs, de que Tortosa va ésser un poble lliure, com lliures encara son avuy algunes Comarques enclavades dins del mateix Imperi Alemany y estudiada defingudament la etnografia de nostre antich territori y la vida independent dels tortosins y la jurisdicció única y suprema qu'aquestos tenien en les causes civils y criminals y sa absoluta intervenció en tots els assumptos administratius, á ningú deu estranyar que'ls fills de Tortosa possehits d'un acertat sentiment de tradició y passada gran-

desa, s'ennorgulleixen al recordar aqueix aforisme històric que 'ls sigles ens han trasmès per boca dels nostres pares.

Esplicat lo fonament que serveix á alguns de punt de partida pera dir que no som ni catalans ni valencians sino tortosins, acabarem aquestes ratlles, fent constar de nou que 'n esperit, en llenguatge y en caracter som tots tan catalans, com catalana es la historia de Tortosa desde la fetxa en que Jaume I va consolidar y engrandir la Confederació catalana-aragonesa. ¿Qué hi ha un punt negre sobre Tortosa en la guerra dels Segadors? No hi ha cap mena de dupte qu' aquesta negrura ha existit, però l'horitzó històric ens demostrarà que la rahó no està sempre de part del més poderós.

Si som ó no catalans, la historia està oberta pera fernos veurer los fets heroychs en los quins moriren nombrossos fills de Tortosa, en los dies amarchs en que la patria catalana lluytava pera derrocar al despotá; á quins peus caygué la gloriosa bandera de Santa Eulalia, lo patrimoni dels nostres avis y les santes llibertats y institucions de Catalunya.

Francesch Mestre y Noé.

Tortosa, Mars 1902.

La «Mona» de Pasqua

De diferents maneres s'explica la etimologia de la paraula "mona", aixis com l'origen de la costum que hi ha establerta en la diada de Pasqua de regalar els ávis, aquella, á llurs nets.

La hipòtesis que nosaltres exposarem no la hem tret de cap llibre, encara que per açó no volém dir que no hi sia; la ohiem relatar á un jayo d'un dels pobles del alt Priorat, de certa il·lustració no gens comuna, y 'ns convencerem tot seguit de que realment ses rahons eran ben fonamentades, y tal volta filles de la tradició popular, lo més a propòsit pera cercar la verdadera génesis de la esmentada paraula, objeete d'aquest petit article.

Antiguament, que 'ls pobles eran més rel ligiosos y per lo tant més amichs del sacerdot, ansemps que d'assistir á las prácticas de la Iglesia com de cumplir ab tots els deveres d'un bon cristiá, teníam que guardavan rigurosament els preceptes de Deu y eclesiastichs, y més encara: llur fé y llur fervor els feya esser devots de la mortificació, y aixis s'explica com al arribar á la Setmana Santa 'l comú dels fidels, á la rebemrança dels torments y flagells qu' havia patit Deu Nostre Senyor pera deslliurar á nosaltres de les penes del pecat, dejunés y s'abstingués de menjar cárns y lactinis, com ous y llet, cosa qu' avuy ádhuc ho observan els sacerdots pertindrehu preceptuat.

Donchs bé; termenada aquella Setmana les cases payrals qu' en sa major part en aquells temps crevan molta de frarams, feyan gran arplegadina d'ous, y la pietat d'aquelles gents que miravan en el senyor Rector del poblé el llur Pare y 'l llur Protector, era causa de que tot sovint s'acordessin d'ell, y ab dádives li manifestessin el llur agrahiment; ara donchs facilment se compren que al esser per Pasqua, una de les festivitats més grans y sobre tot més alegrivoles de la Iglesia, els fidels s'enrecordessin del senyor Rector portantli un "munus, ó sia, traduintho del llatí, un

dò, un regalo, y esclar que res més be hi esqueya que una cistella d'ous, ja per havernhi abundor, y ja per eixir d'una época tan magre com la Quaresma.

Mes tart aquesta costum s'aná escampant, ja no s'feu solszament al senyor Rector sino que també al Senyor del Lloch ó de la Vila, que per lo comú eran bogals y s' sabían ferse estimar de llurs gents; y d'aquestos á les persones que s'hi tenia mes estimació y venerament, y en aquest lloch devém posarhi als avis, ja que son sempre ben mereixedors del nostre més pur amor ensemps que d'una veneració profunda.

D'aquesta manera, donchs, s'explica la xamosa conmetut, rel ligiosament guardada en els nostres dies, de regalar la "mona", els ávis á llurs nets; y que de la paraula antiga *munus*, metatisantla, van dirne *munu*, y mes tart "mona", que és tal com avuy la pronunciém.

Jordi Jordá.

Tortosa, Mars 1902.

La Setmana Santa al Jesús

Impressions

I El Monument

Molt grata fou l'impressió que rebérem el Dijous Sant al visitar el magnífich monument de l'església del Jesús. Nóva y felix de valent fou la forma que li sapigueren donar, ja que sortint de lo vulgar, dels llénços pintats afigurant edificis d'arquitectura ordinariament poch esbelta; se donaren la ma en sa construcció la majestat y bon gust junt ab la sensillesa que es sa companya predilecta.

El presbiteri s'havia convertit en un artístich y ben dispost jardí, ahont, ab un cuidadós descuít, les plantes y arbustes estaven combinats ab los ciris que entre mitx del follatge guspirejaven perésosos llençant llurs tremolosos resplandors: de cada costat arrencava una majestuosa escalinata d'honor avinentment catifada, que juntantse ab dues en sa part superior formaven una espayosa plataforma: sa barana estava adornada ab escayentes quadrifolies y altres motius

d'ornamentació, y era sostinguda per ayroses ménsules y per artístichs pedestals que servien de peanya á enlayrats candelabres: demunt de tot y voltada ab profusió de llums, flors, pitxers y una resplandenta gloria y sostinguda per un artístich nuvol argentat, s'hi veyá la brillant urneta que guardava el Santíssim Sagrament: per fi un majestuós dossier de vellut porpra, que ab sa daurada motllura, llarch sarrell y borles d'or reflectava ab mil cambiants los resplandors de les aranyes servia de cobrecel á l'augusta Majestat de cels y terra, que reb sempre amorosíssim nostres pregáries y especialment aquest dies inunda les ánimes que l'aymen ab plaers del paradís.

II Els Pobréts

Lo metex sant dijous una altra impressió sentirem dolça y devota com l'espectacle que presenciarem. A la sala ahont s'hi reunexen los joyes Congregants de la Verge y Sant Lluís s'hi veyá una llarga renglera de Congregants que, seguint l'exemple dels RR. PP. Jesuïtes que 'ls preccien y vencent ab santa ardidesa la natural repugnantia, anaven agenollantse y de votament besaven un á un los malcalçats ó nusos peus d'una bona filera de pobréts, que confosos y en profónd silenci admiraven aquell acte extraordinari de humilitat. Y prou que 'n teniem tots de rahó al admirarnos presenciant aquell hermos y difícil exemple, practicat en un temps en que regna l'orgull y egoisme, mal disfregat de vegades ab l'oripell de la filantropia y de lo que 'n diuen ara "altruisme", que no sol esser altra cosa que 'l mes refinat dels egoïsmes. Acabada tan conmovedora cerimonia els mateixos Congregants serviren un abundós dinar á n'aquells pobréts, vils y repugnantés criatures pe 'ls miops y de vista entervolida pe 'l vici que no saben viure mes enllá de la materia, y viventes imatges de Jesucrist pe 'ls que il·luminats per la fé vehuen entre mitj d'aquells pellin-goys una ánima redimida per la sanch preciosíssima d'un Deu Redemptor.

Beneyta mil voltes la Religió qu'ensenya á los dexebles consemblants actes de caritat!

III La professó

A la vesprada del metex dia, quan ja les tenebres havien envollat la terra, entre mitj de la cridoria que ressonava á la plaça sentirem l'acompassat retruch de llances que al compás dels tóchs de tambor interromputs per los melancólichs espignets de cornetí, anaven repercutint la terra: y (lforça increible la de l'esmaginació!), semblava tament que un se trobava á aquella nit la més feréstega y esglayadora en que la vil taifa de Judas pujá á fer prés nostre adorable Redemptor. Eren els armats que estaven maniobrant al péu de

l'església. La cridoria que ressonava, de sobte pará en séch y començá de surtir la professó, dita vulgarment dels passos. L'obrien los tradicionals armats que al Jesús per primera volta vegérem aquést any; següent los Congregants de la Verge, y S. Joan Berchmans que estrenaven, á més d'una petita senyera, un hermós pas de l'Oració al Hort, en el qui figuren una ben tallada estátua de Jesús en actitud suplicant y agenollat devant d'una montanyeta, en qual cim s'hi véu un ayros ángel d'esteses ales que li móstra 'l calzer de la passió; fou costejat pe 'ls metexos Congregants ajudats ab les allmóynes que surtiren ells metexos á captar. Venien tot seguit la Confraria de S. Róch, portant lo pas llastimós del "Ecce Homo", Josefins que lluhien un rumbejant pendó negre; sigüentlos els Congregants de la Verge y Sant Lluís que estrenaven també un ayros estandart y portaven el pas de la Dolorosa derrera de quin un bon coro de cantors cantá tot lo trajecte afinades peçes musicals acompañades de seléctés música; la Arxiconfraria del Sagrat Cor, com á més antiga venia derrera lluint un elegant estandart que estrenava també aquell dia; seguía aprés lo Sr. Alcalde ab un preciat pendó, y tot un hermós y gran Sancristo que, al igual que les insignies sagratíssimes de la passió portades per joves, que vestien lúgubres vestes, era adorat per la moltitud ab reculliment y sense 'ls crits y gatzara de costum.

Tancavalo professó lo Rvt. senyor Vicari ab capa morada y acompañat dels dos assistents del tern, y una nutrida banda tocava escullides peçes de música. Ab aytal ordre aná avençat la solemne é imponenta professó.

Després de una bona estona ja no s'veya de la plaça estant, sino resplandors dels ciris y ratxes que vencent les espesses tenebres il·luminaven les cases, y les guspieres que com cabelleres esbullades de foch al impuls del vent pujaven cel amunt, ni se sentia sino les lúgubres armonies de la música y el só penetrant del tambor y els fatídichs espignets del cornetí.

Rebin els organissadors nostra mes coral enhorabona.

Montanyá.

Tortosa, Mars 1902.

ARTILLERIA. AGRICOLA

Dijous á la tarde, en el punt previament designat, devant d'una tant nombrosa com distinguida concurrencia, entre la que hi figuraban els principals propietaris del Ampurdá, la Junta en pés de la "Cámara Agrícola", y molts socis d'aquesta, varen ferse las probas prácticas del canó *granifugo Bori*, baix la direcció del mateix inventor.

El senyor enginyer de la casa

constructora vá fer una explicació forsa extensa de la història dels canons contra la pedregada, posant de relleu la importància que té la seva aplicació en l'agricultura.

Vá descriure també 'l maneig del que tenia de servir per las provas que s'anavan á fer, maneig que no pot ser mes senzill, com varen poder comprovar tots els allí presents, demostrant que 'l canó Bori, además d'aquesta qualitat, té, sobre 'ls de més nom que s' fabrican al Estranger, la gran ventatja que no reuneix cap dels sistemes que s'varen presentar en el Congrés que per tractar d'aquest important assumpto vá tenir lloch á Lyó l'any passat ahont va ser premiá ab la més alta recompensa que s'podia concedir als estrangers el canó Bori, invent per un catalá y fabricat á Catalunya, de lo que devém felicitarlos despres de ferho al inventor.

Després de las explicacions del senyor inginyer, que varen deixar satisfets á tots els presents per la molta claretat ab que varen ser exposades, es varen fer varis disparos; de primer ab pólvora sola, bastant una petita càrrega de 25 grams per la formació del *toro*, anell ó tortell gaseós que s' desprén de la boca del canó, pujant sempre, y aixamplantse á mesura que vá pujant, deixant sentir al mateix temps un xiulet estrident que vá percutint mentres dura l'ascensió del *toro*. Aquest tortell gaseós es lo qu' arriava als nuvols pedregosos y, comvent las capas atmosféricas, converteix en denfactora pluja lo que seria calamitosa pedregada que tant de bé de Deu fa perdre cad' any en algunas encontradas de la nostra comarca Ampurdanesa.

Després dels disparos senzills s' en varen fer alguns de doble efecte, que consisteixen en carregar primer ab la pólvora corresponent, posant demunt d'aquesta un cartutxo ó bomba, d'aquestas que sempre veyém als focs artificials qu' explotan quan son en l'ayre, y que va á reventar al interior dels mateixos nuvols resultant aixís de mes eficacia l'afecte del tiro, perque hi ha més connoció en las capas atmosféricas.

Els efectes del tiro contra la pedregada son un fet. Animeuvos, donchs, agricultor. De vosaltres dependeix la salvació de las vestras cullitas. Associevos per l'instal·lació dels canons ganifugos, vestras mans contra la calamitosa pedregada.

Un que hi era.

(De la *Veu del Ampurdá*.)

Secció Religiosa

SANTS DE LA SETMANA

Diumenge 30 PASBUA DE RESURRECCIÓ DE N. S. J. C. S.—Dilluns 31 Sta Balbina.—Dimats 1 Sta Teo-

dora.—Dimecres 2 S. Francisco de Paula.—Dijous 3 S. Benet de Palerm.—Divendres 4 S. Isidoro.—Disapte 5 S. Vicens Ferrer.

NOTICIES

Les festes de Setmana Santa s' han celebrat ab la solemnitat acostumada. Los temples y molt en particular la Seu s' han vist aquestos dies de gom á gom, proba de la profunda fé del nostre poble.

La processó del Diumenge de Rams no ha atret aquest any la gentada forastera d' anys enrera, pero poques vegades ha resultat ni tan lluhida ni tan ben ordenada com aquesta, quin silenci y circumspecció era realment encisador.

La processó del Enterro se verificá, també ab l'ordre de sempre, pero mes nutrida d'acompanyants ab atxes que d'alguns anys á n'aquí.

Lo diumenge últim passá á millor vida la jove y distingida senyora donya Antonia de Salvador, quina mort ha sigut molt sentida en nostra ciutat.

Al enterro hi assistí una veritable gernació de totes les classes socials; manifestació de dol que probá lo sentiment general vers la malaguanyada finada y les moltes simpaties de sa distinguida familia.

Rebi son afligit espós D. Antoni de Ramon, fills, pares polítics y germans de la difunta, la expressió de nostre sentit condol.—A. C. S.

L'associació de mestres de cases de nostra ciutat ha acordat lo jornal de nou hores.

Nostre estimat amich D. Joseph L. Foguet propietari de la impremta d'aquest periodich ha sigut nombat corresponsal á Tortosa de la important cromotipo litografia de D. Joseph Ortega de Valencia, editor dels artistichs cartells anunciadors que tant han cridat l'atenció en totes les Exposicions del mon.

IDILI

Aquell dia 'ls xavals de Plantalamor no se'n savia pas avenir de que la Tricona hagués trobat casador, oh! y un home tan ben plantat y tan formal com era 'l Xóy, anar á emparaular á la porqueyrola; una massota escardalena que feya por fins als mateixos garrins que atalayaba. Ab tot, no eran pas pífnas lo que deyan aquell dia la bona gent de la parroquia; ja tenian los capitols espatotxats y 'l diumenge ja anáren tots dos trona avall sens que s' poguessin revenir del susto 'ls feligresos.

La del taberner no s' podia pas estar de donar toms y més toms per ferse l'ullet ab la pubilla del Om, que fins las llágrimas li escaparen cara aval... de rabia.

Eixint de missa no cal dir que no mancaren rotllos devant de la porta del temple comentant ab viu afany lo fet del día. Las donzellas acasaradas se mossegavan los llavis, las promesas donavan presa al seu galindoy tot mirant de cóa d'ull á la Trinona que en aquell moment eixia riallera de la Iglesia ab lo Xóy, ab lo faldellí de trinca y la caputxeta ayrosa; ab tot y sa menor duos rosas galanas havían lograt eixir en sas galtonas. Lo Xóy també anava de las festas lluhint la vistosa barretina y 'l brat de marduix á la orella. Passaren acompanyats del Jepana fent lo cóm vá y cóm vé á tots los que trobavan al pas; molts los endrossavan falagueras floretas y algun escardot entremitj.

—Apa, Xóy, que has tret la rifa!
—Tricona: procura compláurel que no t'escapi.

—Alerta 'l xich barber.—
—No'n féren ells cas; més ben dit, ni 'ls sentiren, perlant á cau d'orella de son pervindre en que no hi mancavan pas las intentonas de positiu afany. La xiroya Tricona ja ruminxaba ab la masoverieta que posarían al voltant de Viladrán ahont s' hi comboyaria un vistós corral pel remat, que arreplegarían d'un seu oncle que s' retirava; y además que ab prou gallinám, garrinada y bestia boví farían maneigas del empriu vistós que 'ls donava dret com á bons y honrats poblants.

Lo Xóy somniaba plans de bon pagés, li carnejava 'l cap ab las firas, ahont s' hi dalia sempre per las bonas compres y vendas, veyent aumentar son amagatall de lliuras ab la bona companyia de su muller lo que li feya tenir las més falagueras esperansas.

Era honrada, molsudassa, plena de salut y un escarrás de feyna; además, que son oncle li guardaba bon present aixó feya obrir los ulls del Xóy.

Anavan allunyantse del poble boy caboriant. Lo Jepana 'ls havia deixat y ja estaban fora de tota mirada enutjosa, indiscreta y desvergonyida. Assoliren á plé sol la cas tanyeda de Plantalamor ahont solían deixarse para empendre cada hú per son curriol; pero no s' sabian pas deixar. Agafats de las mas redoblaren promesas y més promesas.

—Adeu, Tricona.
—Adeu, Xóy.
—No'm desoblides.
—Y are?
—Una abraçada?
—Aixó, no.
—Are ja casi ets meva!
—No ben bé, aixó falta,—digué la minyona vermella com una magrana.

Una rierada de carmí li havia fet trahició, y fits los ulls á terra, semblava comptar los grans de sorra que hi havia á terra, ombrejada pels cupulents castanyers. En tant, lo Xóy, penedit d'aquella acomesa, s' escapava depressa, dihentli de lluny:

—Pensa en mí.—
Y ella, com encisada en mitj del xórrech, no sabia cóm revenirse d'aquella mena de vergonya que li havia inspirat la conversa del Xóy, y repetía entredents!

—M' estima?—

Antón Busquets y Punset.

Sobre lo que es lo socialisme

De plaga s' ha calificat alguna vegada al Socialisme. Y encare qu'

aquell apelatiu no sembla pas usat ab la mala intenció que de vegades se li ha atribuit per certs redemptors més ó menos ingénuos, més ó menos aptes que volten afalagan al proletariats, y més aviat sembla escapat al corre d'una ploma barroera ó poch discreta; es lo cert que l'apelatiu de *plaga*, quan vol usarse ab ocasió de tractar de la manera com entenen y volen resoldre lo problema del treball los socialistas y los libteraris, pot y deu esser esplicat, concretant bé lo sentit y alcans que se li dona quan se vol usar.

Lo Socialisme, ó mellor, si s' vol, la cuestió social, encarna un problema de justicia trascendental, lo problema del pervenir, problema delicadíssim y que cal tractar ab tot lo seny y respecte, si no s' vol corre 'l perill de que fassi tronfoliar los fonaments primordials de la humana societat.

N' hi ha prou ab considerar que s' tracta de l'organización social, política y económica convenient pera que la distribució de las riquesas produhidas ab lo comú esforç del treball y 'l capital, se realisi ab la major equitat que humanament se pugui; y á fi, de que l' obrer, siga tractat y considerat com á home y no com á máquina ó instrument material, y pugui, y á fi de que t' obrer, siga tractat y considerat com á home y no com á máquina ó instrument material, y pugui, ab lo fruit del seu treball, realisar bonament los fins de la vida humana.

Sentat aixó, cal posar las cosas en son lloch. Lo socialisme, entès com hem dit, no es una plaga, es un problema d'alta justicia y de transcendencia inmensa. Lo que si resulta una plaga y pluga qu' espanta, son los medis y temperaments que d'ordinari sol adoptar, mal aconsellada, la classe obrera, pera obtenir la justicia que reclama y li es deguda. Perque l'organización pera fer la forsa ó la violencia, la resistencia com á sistema de imposició més que de persuació, es y ha d'esser funesta, donada la condició humana. D'ensa que lo mon es mon, sempre s' ha vist que ab la violencia, ab la forsa bruta solzament se destrueix, no s' edifica; no s' manté res solit, no s' aconsegueixen justas reparacions, sino més aviat ferho sotraquejar tot convulsivament y posarho en perill d'esser tot destruit.

Aixó es una tremenda plaga pera la societat.

Més hi ha un'altra plaga, no saben si tant ó mes dolenta que la primera: es la que malmet y esplota de primera má, no á la societat precisament, sino al propi obrer: son los seus falsos redemptors, qu' á truch de viure ab l'esquena dreta, saben presentarse al club ab la modesta y honrosa brusa, pera tréuresela y canbiarla per la aristocrática levita al passar del club á la fonda ó al casino, ahont opiparament se regalan ab los diners que ab astucia infame y ab la seua garla tan florida com insustancial, han sapigut pescar manysament al candorós treballador; que l'engrescan ab ideals que may ha de veure realitzats, que li enverinan l'anima omplintli de rencors que á res més qu' á la desesperació conduexen. Certament que hi ha amos y empresaris que ab cobdicia infame, sols se preocupan de arreplegar or, encare que sigui fonentlo ab la calor de sanch humana. Aquestos son una plaga que inspira odi.—Més los falsos redemptors de l' obrer que saben esplotarlo y viurer á sas costas, ab la capa d'apostols de las seuas justas reivindicacions; aquestos son un'altra plaga que inspira indignació.—¡Llástima que siguin encare tants los cegos que no ho vegin, aixó qu' es tan clar!

Tortosa. Imp. FOGUET, P. Hospital.

MORESO

Gran botiga de calsat de totas clases

SABATES Y BOTINES D'IVERN

Confecció esmerada pera 'ls que tenen los peus delicats.

Casa fundada l' any 1866.

PREUS FIXOS VENTES AL CONTAT.

PLASSA DE LA SEU Y ARCH DEL ROMEU

TORTOSA

Libreria,

Comisions y

Representacions

D. Obdulio Rodriguez

CARRE DE MONCADA, 1

TORTOSA

LA CHERTOLINA

XOCOLATE

LLEGITIM

TURRÓ de CHERTA

CHERTA (TARRAGONA)

Joseph Ricart

Casa fundada l' any 1842

Ebanisteria y taller de mobles de totes clases

DE

Fills de Bonaventura Sanz.-Tortosa.

Especialitat en la decoració de salons y mobles de capritx,

Carrer de Moncada, 13.

(DEVANT DEL SEMINARI)

INCREDIBLE VERITAT

Unica y variable ocasió pera gastar los quartos com cal en regalos d' importancia, quin valor supera se npre al seu cost. Objectes d' or de lley garantizat (18 quilats) y enllubernadors brillants, químicament perfectes, de mes valua, per son constant esplendor y llimpiesa, que 'ls verdaders. Descomposició de llum, llimpiesa, lapidació perfecta, imitació maravillosa.

5.000 pesetas

á qui diñi geixi aquestos brillants Als ka dels lligitims. Gran Premi en la Exposició de Paris

- Anell pera home, or brillant 50 ptas.
- » » » brillant molt gros 100 »
- Agulla pera home. 25 »
- » » » » 50 »
- Anell pera senyora ó senyora 25 »
- Arracades (parell) pera senyora 25 »
- Arracades (parell) pera senyora 50 »
- Arracades (parell) pera senyora brillant molt gros 100 »
- Arracades (parell) pera noyas (verdader regalo). 25 »

S' anvien per correu franch de tot gasto, en caixetas certificadas y declaradas mercancias, pera tota Espanya y Illas.

No se servirà cap pedido que no vinga acompanyat de son import en billets del Banc d' Espanya, en carta certificada ó valor declarat.

Pera la mida de les anells basta pendrer ab un fil la grossaria del dit.

No s' fan d' squentos; no s' donen representacions ni s' envien catalechs, dibuixos ni mostrats.

Al comprador que no estiga conforme ab la mercancia si li tornaran los quartos totseguit.

Dirigitse al representant general y únich de la Societat d' Or y Brillants:

Asis: Aveska, G. A. Buys, Bono, 104 y 106, Milán. (Italia).

IMPREMPTA

DE

J. Foguet y Sales

IMPRESIONS PERA L' COMERS: Factures, Cartes, Memorandums, Accions, Sobres, Prospectes, Lletres, Chèchs, Pagars, Circulars, Notes de preus, Estats, Esqueles, Rebutis, Catalèchs, Talonaris, Volants, Modelació pera oficines, etc. Impresions ab tinta de copia. Tituls honorífichs, Etiquetes de totes clases, Invitacions, Targetes, Participacions de casament, de naixement, De primera Missa, De Professió Relligiosa, Recordatoris y tota clase de trevalis de fantasia. Especialitat ab impresions artístiques sobre satí, papé japonés y pergami, Vinyetes modernistes y caracters gòichs del sigle X y Varietat de clíxès pera goigs y escapolaris. Targetes visita desde una peseta lo cent.

IMPRESIO DE OBRES DE TEXT: Periodichs, Revistes, Memories, Reglaments, Follets, Obres científiques y Literaries, et. Esqueles de defunció, Impresos ab tinta blanca sobre papé negre ó cartolina, Trevalis artístichs á varies tintes. Cromos pera felicitacions y Carnets pera festes y menús, Impresió de targetes postals.

Plassa del Hospital, 5, TORTOSA.

ARTHUR MESTRE

Gran surtit de Petaques, Paraygues, Pipes, Parasols, Bastons, Colls, Punys, Mitjès, Mirjons, Juguets, Puntilles, Brodats, Perfumeria, Acordeons, Objectes pera regalos, y tota clase d' articles pera barbers.

GRAN SURTIT DE QUARTINES JAPONÈSES EN CARTO DE TOTES MIDES Y VENTALLS DE TOTES CLASES, CÒRBATES, QUINCALLA, GUANTS, etc.

Carrés d' En Carbó 11 y 13 y Pescadors 1. TORTOSA.

Libreria fundada l' sigle XVIII

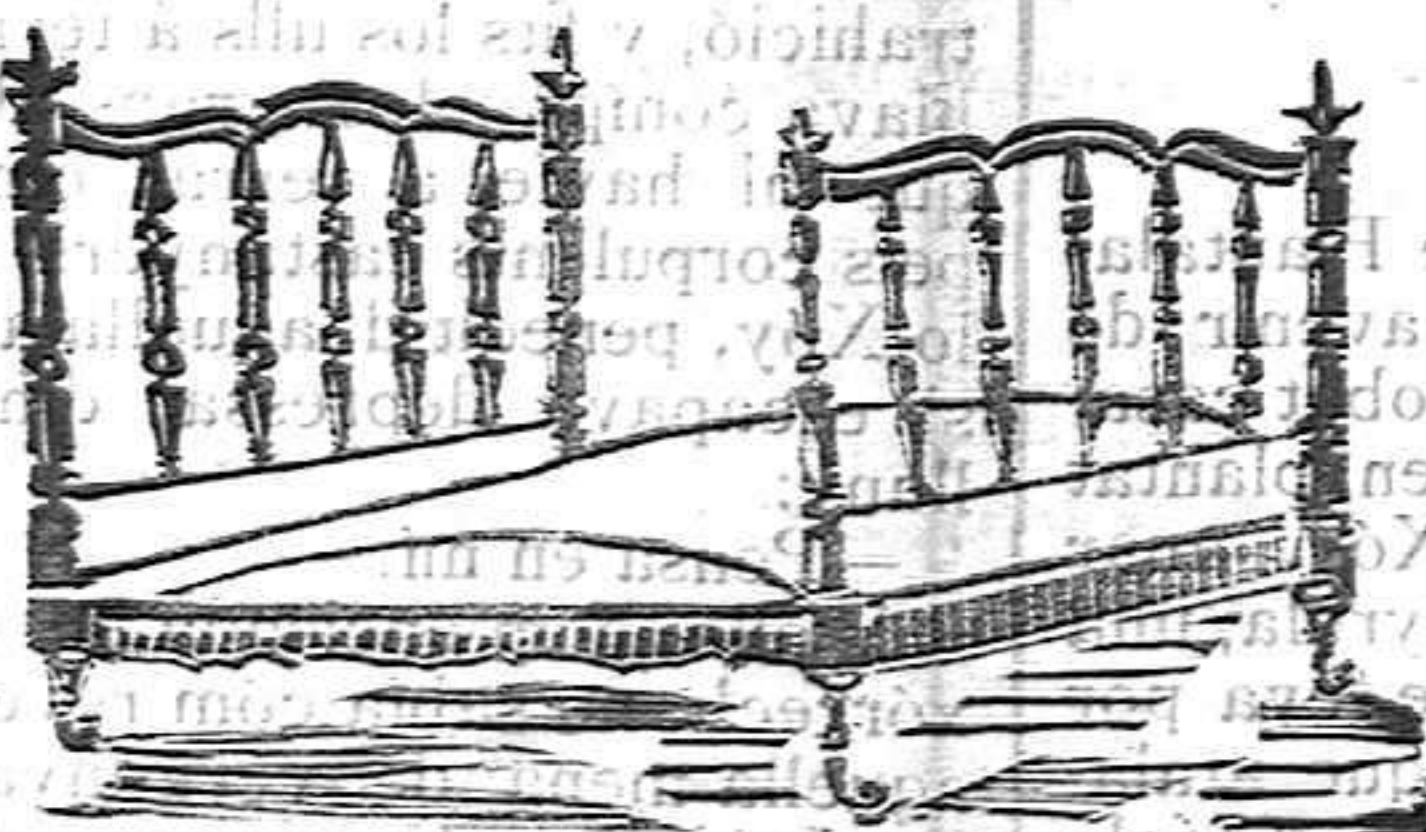
Francesch Mestre

TORTOSA

PUBLICACIONES CATALANES:

- Obres de Mossen Jascinto Verdaguer
- » » Tomás A. Rigualt
- La Santa Missa—llatí y catalá—pasta 1 peseta
- Lo catalá devot—nou devocionari—pasta 1 peseta
- Los set diumenges de San Joseph—pasta 1 peseta rústica 0'50 peseta
- Doctrina cristiana—cartonet—0'50 peseta

DEPOSIT DE PAPERS, CROMOS Y ESTAMPES

SAINTS DE LA SETMANA